

Nr 187.

Av herrar **Johansson** i Stockholm och **Persson** i Stockholm, *angående förstatligande av AEG-koncernens och Elektriska AB Siemens företag i Sverige.*

Arbetarna vid de industrier, vilka stå under särskild administration, därför att de stått under tyskt inflytande, ha hos regeringen begärt att staten skall övertaga och driva ifrågasvarande företag. Sålunda ha arbetarna vid Elektriska A/B AEG:s svenska verkstäder på möte med verkstadsklubben tillsatt en kommitté, som uppvaktat statsrådet Myrdal och därvid anfört följande synpunkter:

»Elektriska A/B AEG:s svenska verkstäder hör till de företag, som äro uppförda på de allierades s. k. svarta lista på grund av att tyskt kapital dominerar firman.

Otvivelaktigt kommer den kontroll, som nu genomföres av företag med utländskt kapital, att medföra ett överförande av AEG-koncernen till andra ägare.

Vi arbetare vid AEG:s verkstäder äro ej motståndare till detta, men vi anse det vara angeläget, att företagen i fortsättningen ägas av svenska intressenter eller helst att det hela övertages av svenska staten.

Arbetarrörelsens efterkrigsprogram förutsätter statskontroll eller förstatligande i viss omfattning, exempelvis då en företagsammanslutning monopoliserat en viss industrigren eller då nedläggandet av driften eller driftsinskränkningar hota vid samhällsviktiga företag. AEG, som under hela kriget huvudsakligast arbetat för det svenska försvarets räkning, måste räknas som ett i hög grad samhällsviktigt företag, som till statens, allmänhetens och de anställdas gagn bör kunna ägas och drivas av samhället självt.

Detta torde även vara en av förutsättningarna för att den industriella demokratin skall kunna genomföras.

Då de tyska intressena nu skall avvecklas, hemställer AEG:s verkstadsklubb till regeringen om att en utredning företages för att klarlägga möjligheten av att överföra AEG med dotterföretag, och eventuellt andra företag, där de tyska intressena dominerat, i statens ägo.

Vi anse, att dessa åtgärder stå i god överensstämmelse med arbetarrörelsens efterkrigsprogram, vilket omfattas av majoriteten av det svenska folket.»

Strax efteråt uppvaktades statsrådet Myrdal av en kommitté som representerade arbetarna vid Elektriska AB Siemens verkstäder i Stockholm.

Kommittén meddelade, att samtliga organiserade arbetare vid företaget vid ett möte den 15 januari beslutat hemställa till regeringen, att en utredning skulle verkställas om ett förstatligande av f. d. tyska företag i vårt land. Elektriska AB Siemens är ett sådant företag och en viss oro råder bland arbetarna hur framtiden skall gestalta sig. De instämna

därför i den framställning som AEG:s verkstadsklubb gjorde till regeringen den 3 januari i år.

När regeringens proposition nr 373 om administration av vissa bolag vid 1945 års riksdag remitterades till lagrådet, yttrade föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg, om bl. a. de nämnda företagen:

»Det synes uppenbart, att i det här skildrade läget starka skäl tala för åtgärder från det allmännas sida, varigenom samhällets intresse av produktionens och sysselsättningens upprätthållande tillvaratages. Att åtgärder i detta syfte som regel äro i vederbörande företags eget intresse ligger i sakens natur. Många gånger torde företagens överlåtelse på nya händer erbjuda den lämpligaste utvägen för rörelsens fortsättande. Det kan därvid tänkas, att företaget eller dess tillgångar äro av den art, att det allmänna kan böra i en eller annan form övertaga desamma.»

Den kommunistiska riksdagsgruppen har i motion till årets riksdag föreslagit att den egentliga krigsindustrin skall förstatligas. De i de citerade framställningarna berörda företagen äro av stor betydelse för försvaret och ha länge i huvudsak arbetat med statsbeställningar. De torde lämpligen, om de överföras i statens ägo, kunna administreras på samma sätt som de av försvarets fabriksstyrelse ledda företagen.

Även en tidning, som alltid brukar uppträda emot förstatligande av enskilda företag, och som gör det också i detta fall, nämligen Dagens Nyheter, måste dock medge att arbetarna ha mycket starka skäl för de krav de ställt. Dagens Nyheter skriver i en ledande artikel den 9 januari 1946:

»Det har framhållits att speciellt inom den elektriska industrin har de tyska bolagen varit de enda egentliga konkurrenterna här hemma till våra stora inhemska företag i respektive stark- och svagströmsbranschen. Antagandet ligger nära till hands att dessa stora företag skulle vara intresserade av att ge de bästa buden för de tyska enheterna, bland annat för att få bort konkurrensen. Att låta staten överta exempelvis AEG-filialen skulle sålunda innebära ett skydd mot monopolbildning. Hos arbetarna vid de berörda verkstäderna tillkommer dessutom intresset att inte en del anläggningar skall rationaliseras bort så att arbetstillfällena blir färre eller flyttas till andra orter.

Konkurrensfrågan är onekligen ett känsligt kapitel, eftersom staten är den elektriska industrins största kund under överskådlig tid framåt, bland annat för anläggning av nya kraftverk, nya strömledningar och elektrifiering av nya bandelar. Härtill kommer att väsentliga delar av investeringsverksamheten inom både industri och jordbruk blir starkt beroende av just de elektriska verkstädernas leveransvillkor.»

Gentemot detta torde invändningen att det är svårt för staten att uppträda både som säljare och köpare väga synnerligen lätt. En värdering har redan ägt rum och det kan inte vara svårt att bedöma skäligheten i de olika utländska intressenternas anspråk.

De allierade ställa ekonomiska krav, men frågan om driftsformerna i fortsättningen är uteslutande en svensk angelägenhet.

Det måste vara ett statsintresse att förhindra uppkomsten av ett en-

väldigt privatmonopol inom detta område. De förslag, som företagens arbetare ställt, är starkt motiverade och stå i god samklang med de angivna riktlinjerna för den nuvarande regeringens politik och med arbetarrörelsens efterkrigsprogram.

Då ett positivt riksdagsbeslut torde påskynda frågans lösning i den av arbetarna önskade riktningen, föreslås,

att riksdagen måtte hemställa till Kungl. Maj:t om förslag om förstatligande av AEG-koncernens och Elektriska A. B. Siemens företag i Sverige.

Stockholm i januari 1946.

Gustav Johansson.

Set Persson.